

บทเรียนจากโรคโควิด 19

ในที่สุด หลังจากต่อสู้กับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาเกือบ 2 ปีครึ่ง ก็มาถึงจุดผ่อนคลายเสียที ผู้เชี่ยวชาญทุกฝ่ายต่างเห็นพ้องต้องกันว่า สถานการณ์โรคโควิด 19 ของประเทศไทยอยู่ในช่วงขาลงอย่างต่อเนื่อง มาถึงตอนนี้ เหลือรายงานผู้ป่วย 2 - 3 พันรายต่อวัน จากที่เคยสูงสุดกว่า 2 หมื่น 8 พันรายเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2565 ที่ผ่านมา และมีรายงานผู้เสียชีวิตเหลือวันละไม่เกิน 20 คน สถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ยังคงควบคุมได้ โดยมาตรการสำคัญคือการป้องกันโรคแบบครอบจักรวาล (universal precaution) และการเพิ่มความครอบคลุมของวัคซีน จนถึงกลางเดือนมิถุนายน 2565 ความครอบคลุมวัคซีน 1 เข็มคือร้อยละ 81.8 วัคซีน 2 เข็มคือร้อยละ 76.1 และได้รับการกระตุ้นสะสม ร้อยละ 41.7 ด้วยความครอบคลุมที่สูงนี้ ช่วยให้ผู้ติดเชื้อมีอาการไม่รุนแรง และลดโอกาสเสียชีวิตลงอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ความเสี่ยงกำลังเพิ่มสูงขึ้นจากการผ่อนคลายของมาตรการต่างๆ ได้แก่ การเปิดสถานเริงรมย์ การขยายตัวของนักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ข้าราชการพบผู้ติดเชื้อยังคงมีมาตลอด ล่าสุดคือเมื่อกลางเดือนมิถุนายนนี้ คณะนักกีฬาวอลเลย์บอลหญิงทีมชาติไทยที่กำลังร่วมแข่งขันระดับนานาชาติที่ประเทศฟิลิปปินส์ พบติดเชื้อกว่าครึ่งทีม ต้องเดินทางกลับประเทศ แสดงว่า การ์ดยังคงไม่ได้ และยังไม่ชัดเจนว่า โรคนี้จะถูกลดระดับความสำคัญให้เหลือเป็นโรคประจำถิ่นได้ในช่วงใด แต่ก็คาดหวังกันว่า เวลาตั้งกล่าวคงใกล้เข้ามาแล้ว และเมื่อถึงตอนนั้น สถานการณ์ยากลำบากทั้งหลายจะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ

ไม่น่าเชื่อเลยว่า ด้วยความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมกันมาในการต่อสู้กับโรคติดต่อจะไม่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้ ในระยะ 2 ปีครึ่งนี้ ชาวโลกต้องเจ็บป่วยด้วยโรคนี้นักว่า 540 ล้านคน และเสียชีวิตกว่า 6 ล้าน 3 แสนคน รวมทั้งสร้างหายนะให้กับชาวโลกอย่างมากมาย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ธุรกิจต่างๆ ต้องหยุดชะงักหรือล่มจม การเข้าสังคมก็ถูกจำกัดลง กล่าวได้ว่า ผลกระทบจากโรคโควิด 19 เป็นสถานการณ์โรคติดต่อที่มีความรุนแรงที่สุดในรอบ 100 ปี แม้ว่าโรคเอดส์ที่คร่าชีวิตของมนุษย์มากกว่าโควิด (ยอดรวมผู้เสียชีวิตจากโรคเอดส์คาดว่าจะรวมกว่า 35 ล้านคน) แต่ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมรุนแรงเท่ากับโรคโควิด 19

สิ่งที่น่าสังเกตคือ ทั่วโลกมีการใช้มาตรการควบคุมโรคโควิด 19 ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ผสมปนเปกันไป ตั้งแต่การติดตั้งเครื่องตรวจวัดอุณหภูมิ การแจกจ่ายน้ำยาล้างมือ การสวมหน้ากากอนามัยถ่วงหน้า การแยกตัวบุคคลให้อยู่ห่างกันทางสังคม (social distancing) การปิดสถานศึกษา การปิดศูนย์การค้า การปิดสถานบันเทิง การจำกัดการขายและการห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การจำกัดการเดินทาง การปิดสายการบิน การปิดสนามบิน การปิดสถานที่ท่องเที่ยว การกำหนดให้ทำงานที่บ้าน (work from home) การสอบสวนและรายงานสถานที่และเวลาย้อนหลังกรณีติดเชื้อ (timeline) การกักกันโรค การแยกโรค การเปิดโรงพยาบาลสนาม การห้ามเดินทางข้ามจังหวัด การห้ามออกจากเคหะสถานในยามวิกาล (เคอร์ฟิว) การแถลงข่าวเผยแพร่และกระจายข้อมูล

สถานการณ์โรคเป็นรายวัน การกระจายยาด้านไวรัสแก่ผู้ป่วยและผู้เสี่ยง การส่งเสริมยาสมุนไพรเพื่อการรักษา การเร่งรัดฉีดวัคซีน การใช้รูปแบบควบคุมโรคด้วยหลักการ “แซนด์บ็อกซ์” “บับเบิลแอนด์ซีล” ฯลฯ กล่าวได้ว่า ไม่มีโรคติดต่อใดๆ ในรอบ 100 ปีที่ผ่านมาที่สร้างความโกลาหลในทุกภาคส่วนของสังคมได้เท่าโรคนี้อีก และทำให้แทบทุกประเทศต้องทุ่มเทสรรพกำลังต่างๆ นานา ออกมาต่อสู้

บทเรียนสำคัญประการหนึ่งจากโรคโควิด 19 คือ แม้ว่าปัญหาโรคติดต่อจะถูกควบคุมจนลดความสำคัญลงไป แต่ก็ยังมีโอกาสที่จะเกิดโรคอุบัติใหม่ขึ้นมาได้เสมอ และ

เมื่อเกิดขึ้น หลายโรคมีความรุนแรงและแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ทุกประเทศจะต้องมีความตื่นตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับโรคใหม่ให้ทันทั่วทั้งก่อนที่จะแพร่กระจายจนกลายเป็นปัญหารุนแรงอย่างกรณีของโรคโควิด 19 ความพร้อมที่ว่่านี จะต้องจัดให้มีในทุกระดับ ทั้งในส่วนกลาง ในระดับจังหวัด อำเภอ และทุกชุมชน และระบบการรายงานต้องมีความไวเพียงพอที่จะกระจายข้อมูลการพบโรคอุบัติใหม่หรือสัญญาณเตือนภัย เพื่อสร้างความตื่นตัวและเริ่มมาตรการป้องกันในทุกพื้นที่ได้อย่างทันทั่วทั้งที่

นพ. วิวัฒน์ โรจนพิทยากร
บรรณาธิการ